

Asia

Suomen EU-puheenjohtajakausi 2019; neuvoston 18 kuukauden ohjelma 1.1.2019-30.6.2020 (ns. trion ohjelma)

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Tulevat peräkkäiset puheenjohtajamaat Romania, Suomi ja Kroatia sopivat neuvoston tulevasta toimintaohjelmasta syksyn aikana. Neuvotteluja tästä ns. trion ohjelmasta käydään neuvoston sihteeristön johdolla Brysselissä virkamiestasolla. Ohjelmasta sovitaan yhdessä ulkoasiainneuvoston puheenjohtajan (ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja) kanssa, ja luonnosten laatimisesta vastaavat neuvoston sihteeristö ja EU:n ulkosuhdehallinto. Ehdotus laaditaan läheisessä yhteistyössä komission ja Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan kanssa.

Neuvoston 18 kuukauden ohjelma (1.1.2019–30.6.2020) hyväksytään yleisten asioiden neuvostossa 11.12.2018. Tätä ennen siitä kuullaan myös seuraavan trion maita (Saksa, Portugali ja Slovenia).

Suomen kanta

Tavoitteena on tiivis trion ohjelma. Tämä on erityisen perusteltua ottaen huomioon trion kaudelle osuva institutionaalinen taitekohta. Ensinnäkin koska neuvoston 18 kuukauden ohjelma rakentuu EU:n nykyisen strategisen ohjelman (2014–2019) varaan, se vanhenee Eurooppa-neuvoston sopiessa uudesta strategisesta ohjelmasta (2019–2024) Euroopan parlamentin vaalien jälkeen kesäkuussa 2019. Suomi on ensimmäisenä puheenjohtajamaana jalkauttamassa uuden ohjelman painopisteitä neuvoston työhön. Toiseksi uuden komission, joka aloittaa toimintansa 1.11.2019, työohjelma ei ole vielä ennakoitavissa. Se pohjautuu komission pj-ehdokkaan heinäkuussa 2019 linjaamiin poliittisiin suuntaviivoihin, joiden odotetaan huomioivan uusi strateginen ohjelma. Koska nykyinen komissio on pääsääntöisesti lopettanut uusien lainsäädäntöehdotusten antamisen toukokuussa ja pyrkimyksenä on päästä sopuun jo annetuista ehdotuksista ennen Euroopan parlamentin vaaleja, Suomen kaudella käsittelyssä on normaaliin ajankohtaan osuvaan puheenjohtajakauteen verrattuna huomattavasti vähemmän asioita. Vasta Kroatian kaudella uudelta komissiolta on odotettavissa lainsäädäntöehdotuksia ja muita aloitteita. Toisin sanoen neuvoston asialistasta on selvä käsitys ainoastaan Romanian kaudelta.

Puhtaasti kansallisia painotuksia ei ole tarkoituksenmukaista ajaa neuvoston 18 kuukauden ohjelmaan ottaen huomioon, että käytännössä siihen on mahdollista saada vain kirjauksia, joista osapuolet ovat yhtä mieltä. Puhtaasti kansalliset painotukset on luonteva jättää

kunkin puheenjohtajamaan omaan ohjelmaan. Suomessa kaikista eduskuntaryhmistä koostunut työryhmä on esittänyt näkemyksiään kansalliseen puheenjohtajuusohjelmaan. Uusi hallitus linjaa tästä ohjelmasta.

Suomi pitää neuvoston 18 kuukauden laatimisprosessia hyödyllisenä, sillä siinä yhteydessä triokumppaneiden yhteistyö tiivistyy ja neuvostotyön jatkuvuus kyetään paremmin varmistamaan.

Pääasiallinen sisältö

Romanian, Suomen ja Kroatian muodostaman trion ohjelma on viimeinen neuvoston 18 kuukauden ohjelma, joka noudattaa nykyisen, Eurooppa-neuvoston vuonna 2014 hyväksymän viiden vuoden strategisen ohjelman painopisteitä: 1) työllisyys, kasvu ja kilpailukyky; 2) kansalaisten voimaannuttaminen ja suojelu; 3) energia- ja ilmastopolitiikka; 4) vapaus, turvallisuus ja oikeus sekä 5) EU vahvana globaalina toimijana.

Ohjelmaluonnos kattaa neuvostotyön kannalta ajankohtaiset kysymykset. Sen sisältö voi vielä muuttua, mutta toistaiseksi se on hahmottumassa seuraavasti:

Johdannossa vahvistetaan sitoumus keskeisiin periaatteisiin, kuten unionin yhteisiin arvoihin mukaan lukien oikeusvaltioperiaate ja monenkeskisen järjestelmän, kestävän kehityksen Agenda 2030:n sekä taloudellisen ja sosiaalisen koheesion edistämiseen. Lisäksi korostetaan EU:n yhtenäisyyden vahvistamista, lähellä kansalaisia toimimista, avoimuutta ja parempaa sääntelyä.

Työllisyyden, kasvun ja kilpailukyvyn yhteydessä käsitellään muun muassa sisämarkkinoiden, data- ja alustatalouden sekä tekoälyn mahdollisuuksien edistämistä, oikeudenmukaista ja tehokasta verotusta, talous- ja rahaliittoa, bio- ja kiertotaloutta sekä vihreää kasvua ja merien kestäväää käyttöä ja suojelua, työllisyyttä, investointeja ja yhteisen maatalouspolitiikan modernisointia mukaan lukien ruokaturvallisuus, ilmastonmuutokseen sopeutuminen sekä maaseudun elävänä pitäminen.

Kansalaisten voimaannuttamisen teemoja ovat etenkin sosiaalinen ulottuvuus, osaaminen ja tulevaisuuden taidot, nuoriso, Erasmus-neuvottelut, tasa-arvo ja terveys mukaan lukien uuden terveysteknologian mahdollisuudet.

Kauaskantoisen ilmastopolitiikan kannalta korostetaan etenkin EU:n globaalia johtajuutta Pariisin sopimuksen tavoitteiden saavuttamisessa ja kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa, ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista sekä siirtymistä vähähiiliseen talouteen.

Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alalla painotetaan kokonaisvaltaista lähestymistapaa muuttoliikkeeseen, sisäisen turvallisuuden vahvistamista muun muassa järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin vastaisia toimia tehostamalla sekä oikeusalan yhteistyön ja pelastuspalvelutoiminnan edistämistä.

Globaalin toimijuuden osiossa huomioidaan ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan asema ja vahvistetaan jäsenmaiden sitoumus tukea häntä. Tekstissä katetaan laajentuminen, naapuruuspolitiikka, sääntöpohjainen kansainvälinen järjestelmä (YK:n ja Maailman kauppajärjestön WTO:n asema), suhteet Afrikkaan, latinalaiseen Amerikkaan, Karibian maihin, Asiaan ja arabimaailmaan, transatlanttiset suhteet, turvallisuus- ja puolustuspolitiikka, hybridi- ja kyberuhkiin varautuminen sekä strategisen viestinnän parantaminen.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEU artikla 16(9) kiertävästä puheenjohtajuudesta

Neuvoston työjärjestyksessä todetaan kolmesta EU-maasta koostuvan ryhmän hoitavan neuvoston puheenjohtajuutta 18 kuukauden ajan. Kukin ryhmän jäsenistä toimii kaikkien neuvoston kokoonpanojen puheenjohtajana kuuden kuukauden ajan. Ulkoasiainneuvostolla on pysyvä puheenjohtaja: unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja. Puheenjohtajavalttiolla on päävastuu Euroopan unionin neuvoston työskentelystä, ja sen on esiteltävä ehdotus neuvoston toimintaohjelmaksi. Tämän jälkeen ohjelma on toimitettava yleisten asioiden neuvoston hyväksyttäväksi.

Kommenteissa neuvoston työjärjestykseen todetaan neuvoston työn suunnittelusta: Etukäteen määritetty kolmen jäsenvaltion ryhmä, joka hoitaa neuvoston puheenjohtajuutta 18 kuukauden aikana, laatii neuvoston toimintaohjelman kyseiselle kaudelle ("18 kuukauden ohjelma"). Puheenjohtajavaltiot laativat ehdotuksen yhdessä ulkoasiainneuvoston puheenjohtajan kanssa, jotta ulkoasiainneuvoston toiminta koko kaudella voidaan ottaa ohjelmassa huomioon. Ehdotus laaditaan läheisessä yhteistyössä komission ja Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan kanssa asianmukaisten kuulemisten jälkeen. Ohjelmaan sisältyy yleinen johdantojakso, jossa ohjelma esitellään Euroopan unionin pitkän aikavälin strategisten suuntaviivojen taustaa vasten. Ohjelman laatimisesta vastaavat kolme puheenjohtajavaltiota kuulevat tässä yhteydessä kolmea seuraavaa puheenjohtajavaltiota. Ehdotuksessa otetaan huomioon muun muassa komission aloitteesta käydyt, kyseisen vuoden poliittisia painopisteitä koskevan vuoropuhelun tulokset. Ehdotus 18 kuukauden ohjelmaksi toimitetaan yhtenä asiakirjana yleisten asioiden neuvoston hyväksyttäväksi viimeistään kuukautta ennen kauden alkua. Yleisten asioiden neuvosto käy ohjelmasta julkisen periaatekeskustelun.

Käsittely Euroopan parlamentissa

—

Kansallinen valmistelu

Neuvoston sihteeristö pyysi alkukesästä kaikilta triomailta ranskalaisin viivoin ne asiat, joita ne ohjelmaan toivovat. Suomen alustava vastausluonnos käsiteltiin EU-asioiden komiteassa 2.5.2018. Kansallisten kontribuutioiden pohjalta sihteeristö tuotti ensimmäisen luonnoksen, joka toimitettiin ministeriöihin katsottavaksi. Syksyn aikana pidettävät neuvoston sihteeristön vetämät neuvottelut hoidetaan Antici- ja Mertens-virkamiesten tasolla Brysselissä.

Tämän E-kirjeen käsittely EU-ministerivaliokunnassa 9.11.2018

Eduskuntakäsittely

Tämän E-kirjeen toimitus suureen valiokuntaan 9.11.2018

Eduskuntaryhmien näkemykset (17.10.2018) kansalliseen puheenjohtajuusohjelmaan julkaistiin 25.10.2018.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

—

Taloudelliset vaikutukset

—

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

—

Asiakirjat

—

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

EU-erityisasiantuntija Jaana Jokelainen (etunimi.sukunimi@vnk.fi), puh. 0295 160 329

EUTORI-tunnus**Liitteet****Viite**

Asiasanat Hoitaa	puheenjohtajuus, Euroopan unionin neuvosto VNK
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, STM, TEM, UM, VM, YM
